

A dark, atmospheric illustration of a woman in a long, flowing white dress standing on the left, and a man in a similar white dress kneeling on the right. They are set against a dark, hazy background of hills or a forest. The overall mood is somber and mysterious.

סוד האלה המשולשת במגילת רות

חשיפת השורשים המטריארכליים, מסתרי הלבנה
ופרשת הדרכים של נעמי, רות וערפה.

נעמי, רות, ערפה והאלה המשולשת

”ותאמר נעמי לשתי כלתיה, לכנה שכנה, אשה לבית אמה” (מגילת רות, א' ח')

על פרשת דרכים

נעמי, רות וערפה, שלוש נשים, ניצבות בפתח מגילת רות על פרשת דרכים. הזמן הוא ראשית הקיץ, שבועות כנראה, וקציר החיטים בפתח. הסיפור המוכר שעל שמו נקראת המגילה הוא של רות, הבוחרת להצטרף אל נעמי, חמותה וזוכה בעזרתה להינשא שנית ולייסד שושלת מלוכה מפוארת. זהו סיפור על נשים, אמנם, אבל הוא צבוע בצבע הפטריארכיה, מפני שהבחירה הנכונה, הראויה, שזוכה לתגמול, היא של נישואין לגבר חזק ועשיר. נעמי מדריכה את הכלה הצעירה איך למשוך את ליבו של בועז ובכך "לגאול" את שתיהן.

שמה של ערפה שבוחרת לשוב לבית אמה, למואב, הוא שם מכוון, שם שמורה על מה שאין לעשות. על הדרך הלא רצויה ללכת בה. יוסי בן קסמא מסביר למי שלא הבין: "ערפה, על שהיתה קשת עורף." על שהפנתה עורף לחמותה והפקירה עצמה לזנות, הוא הוזה ביחד עם חבריו לתלמוד: באותו לילה, בו פרשה מנעמי, שכבו עימה מאה גויים והיא אמם של ארבעה גיבורים ענקים, שהידוע בהם הוא גולית. כלומר, דוד וגולית, הם בעצם שני נינים, שידור חוזר של המפגש הבין-תרבותי, הפעם בין גברים ודרך קרב. כשהגינני כל כך נחרץ ונוקב, וגם כולל הזיות ארוטיות כדאי להסתכל מקרוב יותר מה מחביאה הפטריארכיה, למה היא מחנכת וממה היא חוששת. המונח: **בית-אם**, שבו משתמשת נעמי כשהיא פונה לכלותיה האלמנות, מופיע רק עוד פעם אחת בתורה, בשיר השירים, כשהאהובה מוצאת את בחיר לבה והיא מביאה איתו אל בית אמה.

איך חמק המונח הנפלא הזה מעיניהם של כותבי התנ"ך? ואולי לא חמק, אלא נמחק? למקראו מצלצלים פעמוני המטריארכיה. מנורה עתיקה נדלקת ונפתח פתח להבין סיפור קדום יותר.

פעמוני המטריארכיה מצלצלים

“ ותאמר נעמי לשתי כלתי, לכנה שבנה, אשה לבית אמה.”

האנומליה המטריליניארית

- הביטוי הנדיר: המונח "בית-אם" מופיע רק עוד פעם אחת בתנ"ך (בשיר השירים).
- העדות ההיסטורית: רמז לשושלת אומהית (מטריליניארית) במואב באלף הראשון לפנה"ס.
- המבנה החברתי הקדום: היחידה הבסיסית אינה רכוש האב, אלא בית האם – אליו בנוס ובנות יכולים תמיד לשוב בעת משבר, פרידה או אלמנות. המטריארכית היא מנהיגת השבט.

© NotebookLM

שינוי תרבותי-דתי

אנחנו נמצאים בתקופת שפוט השופטים – באלף הראשון לפני הספירה. זוהי תקופת ההתנחלות בארץ שמאכלסת בעמים רבים ושונים, שלהם דת פאגנית. במאב מתקיימת עדיין שושלת אימהית (מטריליניארית) - המבוססת על בתי-אם. מחקרים על חברות קדומות אלו מצביעים על צורה חברתית שונה לגמרי מהמקובל כיום ובמשך אלפי שנים של פטריארכיה. היחידה החברתית היא בית האם. האם גרה עם בניה ובנותיה. אלו יכולים לעזוב, להקים משפחות ולשוב אל בית האם במקרה של אלמנות, פרידה או שינוי אחר. המטריארכית, מנהיגת הבית או השבט הקטן, היא בעלת סמכויות נרחבות. את אלו היא מורישה לבתה הצעירה ביותר או לבנה הצעיר ביותר. התרבות המטריאכלית היא חקלאית

Illuminated Shadows / The Lunar Grimoire

התנגשות של עידנים היסטוריים

תרבות "בית האב" (הפטריארכיה העולה)	תרבות "בית האם" (המטריארכיה הגועת)
- אל זכרי מונותאיסטי	- פולחן האלה האם
- מאבק והכנעת כוחות קדמוניים	- חיבור לטבע וחקלאות
- כיבוש אדמה וצבירת כוח וכסף	- חברה שבטית ושוויונית
- כיוון התנועה: החוצה, למעלה וקדימה (התגשמות לינארית בעולם החומר)	- כיוון התנועה: פנימה, למטה ולאחור (חזרה לרחם ולמקור)
פרשת הדרכים של נעמי וכלותיה אינה רק רגע פרטי, אלא שבר היסטורי-ארכיטיפי בין דתות ותרבויות.	

ושוויונית. כל המשאבים והרכוש עומדים לרשות בית האם. הדת והפולחן קשורים לאלה האם, למחזור העונות ולמחזור הלבנה. אנחנו בפתח של שינוי שכבר מתנהל ויימשך זמן ארוך עד לנצחונה של התרבות הפטריאכלית שעדיין שולטת בתרבות המערבית. הדתות הופכות למונותיאסטיות ובראשן אל זכרי, המיתוסים החדשים יספרו על הכנעה של כוחות קדמוניים ועל נצחון הקידמה, השכל והמדע. הגבר מנהיג ושולט. הוא הבעל והבעלים של האשה והאדמה. מה שחשוב הוא כוח כסף וכבוד, שליטה בעולם החומר וכיבוש אדמה, הקמת ערים מבוצרות, מסחר ותחרות.

ערפה ורות

לפי מדרש רות רבה, ערפה ורות היו בנותיו של עגלון מלך מואב ונכדותיו של בלק שהיה גם הוא מלך מואב. כלומר, הן לא סתם נערות חסרות ייחוד, אלא נסיכות ממש. כלומר, נעמי שחיתנה את בניה לשתי הנסיכות, אף היא מן הסתם בעלת מעמד בכיר. בהמשך הסיפור זה יתברר, יש לה קרובי משפחה עשירים בכנען. לאן שייכות הנשים כשהן מתאלמות? מה הקשר בינן לבין אם הבעל? מה הבחירה ה"נכונה" תרבותית, ולפי איזו תרבות?

זהו רגע של פרשת דרכים ושינוי. לא רק רגע אישי ופרטי, אלא גם רגע היסטורי ארכיטיפי. ערפה בוחרת בדת הישנה, רות בדת החדשה ונעמי עומדת באמצע – על פי מוצאה היא שייכת לתרבות החדשה, על פי כלותיה היא שייכת לתרבות הישנה. ואולי התרבויות היו קשורות ומוטמעות זו בזו יותר ממה שנדמה והיה אפשר לנוע ביניהן.

בספר המכונן, לפחות מבחינתי, ערפילי אבלון, אנחנו פוגשות שוב ושוב את דמות הכוהנת שבאי הקסום נמצאת בחברת הכוהנות שלה. המעבר לאי אינו פתוח אלא למי שיודעת איך לפתוח אותו בעצמה. שהכוחות הסמויים של העולם נשמעים לה. והכוהנת הגדולה נעה בין העולמות – זה שבחוץ הנשלט על ידי אבירים ומלכים לבין זה שבפנים הנשלט ומכוון על ידי חוקי האם הגדולה וכוהנותיה. כשנולדת נסיכה בחוץ ועליה להתחנך באי – הכוהנת תבוא לקחתה. מאוחר יותר אולי היא תינשא למלך חשוב או שתמשיך לכהן באבלון.

האם המעברים בין העולמות עדיין פתוחים? האם הדמות של האם – נעמי – היא זו היודעת לפתוח אותם?

עוד רגע נעמיק לתוך פרשת הדרכים והמעבר בין העולמות. זו גם הפרשנות שלי לשם נעמי – זו שנעה מ... שיכולה לנוע בין העולמות. היא זכתה לשם נעים בכל אופן וגם רות הוא שם שיש לו קונוטציה חיובית, הרי היא הנאמנה וזו שצוודת קדימה לעבר העתיד והתרבות העתידיה שבתוכה היא תזכה לייסוד שושלת מלכותית. אתייחס לשמותיהן בהמשך בהקשר של האלה בעלת שלושת הפנים, אבל צריך לדבר קודם כל על ערפה.

ערפה

ערפה בוחרת לפנות לאחור והביטוי להפנות עורף הוא שלילי. הבחירה לפנות לאחור, זוכה לגנאי ולעונש כבר בסיפוריה של אשת לוט, שמפנה את מבטה לאחור, אל עבר סדום שהיתה ביתה והופכת לנציב מלח. התרבות והדת

סוד העורף

הפניית העורף אינה בגידה.

זוהי תנועה של סף: במצבי אובדן ומוות, התנועה היא פנימה, למטה, אל הרחם, אל בית האם.

החדשות מבקשות ודורשות להתקדם ולהביט קדימה. לא רק קדימה, גם למעלה והחוצה – זהו הכיוון שהתרבות החדשה מדגישה. זה כמובן כיוון מוכר, כולנו באנו מעולם לא ידוע ואנחנו יוצאים לעולם הזה כשפנינו מופנות אליו. זה הכיוון שמצביע על התגשמות, על ירידה לעולם החומר. אבל בתרבויות הקדומות זכרו תמיד מאיפה באנו ואת התנועה שעושה כל תינוק ביציאה מהרחם – אחרי שפנה קדימה ולמטה אל העולם, הוא מסתובב לאחור – אל אמו ומחפש את חיקה. כולנו באנו מחיקה של האם, זה יודעים גם בימינו וידעו גם במפנה התרבויות שבו מתרחש סיפור המגילה. רק הדגשים התהפכו. קדימה זה טוב, אחורה זה רע.

ויחד עם זאת, הפניית המבט לאחור, למקום שממנו באנו, יהיה זה רחם האם וחיקה וביתה או עולם הרוח, היא מה שאנחנו עושות במצבי סף. כשאין יותר לאן להתקדם. מול המוות, מול משבר, מול אובדן. זהו שינוי כיוון הכרחי, מהחוצה, למעלה וקדימה לפנימה, למטה ולאחור. מבית האב וחוקיו לבית האם וחוקיה.

אני מרגישה שצריך לשנות את שמה של ערפה או לדרוש אותו בצורה חיובית. אולי זה גם יביא לראייה אחרת של התנועה לאחור. בעברית פירוש השורש ע.ר.פ אכן מפנה אותנו שוב ושוב אל העורף – אחורי הראש והצוואר, ואל העריפה – שהיא הפעולה של חיתוך החלק הזה. גם הביטוי "קשה עורף" משמש לתיאור עקשנות וכוח עמידה, אבל בצורה לא כל כך חיובית.

רמז לכיוון אחר הוא הפסוק: "יֵעָרֵף כְּמָטֵר" שמפרשיו סבורים כי פירושו – לנזול, לטפטף. גם המילה ערפל מתארת משהו דומה ובאוגריתית "ערפת" משמעה עננים. אולי השם ערפה קשור לאיכות מעורפלת, מעוננת, חורפית. אולי זה קשור למנחשות בעננים – המעוננות, שבתורה מוזכרות ביחד עם מכשפות ופגניזם ושנרדפו והוחרמו בתרבות היהודית. האם זהו פירושו המקורי של השם? אני שוב נזכרת בכוהנת מאבלון העומדת לפני האגם המוביל לאבלון ולערפילים שבו ובתנועת יד מדוייקת היא יוצרת נתיב מעבר בין העולמות. אולי יש קשר נוסף המגיע מהערבית "מערוף" – כלומר משהו שניתן ללא תמורה, כטובה? ובכן, ברגע זה עדיין אין לי תשובה, חסרה לי שפה שבה אפשר יהיה לכנות בשם מחוות עורפיות בצורה חיובית, ככיוון בפני עצמו ולא רק כניגוד של דרך הקדימה.

פענוח הסוד בשם: ע.ר.פ

ערפה אינה המורדת,
אלא אשת הסוד.
היא קשורה למעוננים
(מנחשים בעננים) שנידונו
לרדיפה.
היא מזכירה את כוהנות
"ערפילי אבלון" – היודעות
ליצור נחיש בסתר, לפתוח
ולנוע בין העולמות
המעורפלים.

ע.ר.פ

- יֵעָרֵף כְּמָטֵר
- ערפל
- ערפת (עננים באוגריתית)
- קריאה מיסטית
- קריאה פטריארכלית
- עורף
- קשת עורף
- עריפה

"הפניית עורף" כביטוי שלילי של בגידה.

© NotebookLM

זורחת, מלאה ומתחסרת - האלה המשולשת

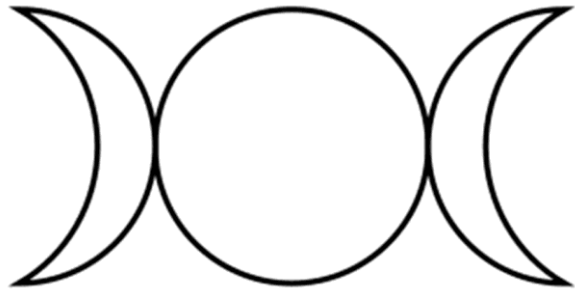
שלושת הנשים בפרשת הדרכים הן בבואה לארכיטיפ קדום. מעין הדהוד של מיתוס שכמו התגנב לתוך הסיפור החדש. ולא במקרה זו סצנה שצוירה על ידי ציירים רבים: נעמי העומדת באמצע, רות ההולכת קדימה וערפה החוזרת על עקבותיה.

האלה המשולשת היא ארכיטיפ של אלוהות במסורות דתיות ורוחניות רבות.

היא נתפסת כשילוש של שלושה היבטים שונים או דמויות המאוחדות בהוויה אחת. שלוש דמויות אלה מתוארות לעיתים קרובות כעלמה, האם והכתר/הזקנה שכל אחת מהן מסמלת שלב נפרד במעגל החיים הנשי ושלב של הירח. העלמה מייצגת קסם, התחלה, התרחבות, הבטחה להתחלות חדשות, לידה, והתלהבות נעורים, ומיוצגת על ידי הירח הזורח; האם מייצגת בשלות, פוריות, מיניות, הגשמה, יציבות, כוח

ומיוצגת על ידי הירח המלא. **הכתר** מייצג חוכמה, מנוחה, מוות וסופים ומיוצגת על ידי הירח הגורע. הסמל של האלה המשולשת אולי מוכר לך, הוא מופיע למשל על כתרה של הכוהנת בקלפי הטארות.

ואיך זה קשור לשלישייה שלנו?

		
		
ערפה הלבנה הגורעת הזקנה החכמה העבר, פנימה	נעמי לבנה מלאה האם ההווה, פרשת הדרכים עצמה	רות מולד הלבנה העלמה העתיד, קדימה

© NotebookLM

נעמי – מייצגת את הלבנה המלאה, את האישה הבוגרת והבשלה – האם, המטריאכלית שמקבלת החלטות. היא המרכז ומסמלת את התנועה המתקיימת בין העבר לעתיד וגם בין העתיד לעבר. היא הכאן ועכשיו, ההווה, ולכן, במובן עמוק היא עצמה פרשת הדרכים. היא זו שנעה מכאן לשם.

ערפה - מסמלת את הלבנה הגורעת, את האישה הזקנה החכמה שחייה מגיעים לסיומם. היא מפנה את מבטה לאחור, אל העבר, אל העורף ואל העננים – אל העולם שמעבר לנגלה. בכך היא מייצגת גם את החוכמה שנצברה במהלך החיים הארציים.

רות - מסמלת את מולד הלבנה, את זריחתה המחודשת. היא הנערה הפורחת, הבתולית והפורייה שמבשילה לנישואין. הכיוון שלה הוא קדימה. היא זו שרואה את הנולד, את העתיד לבוא, ואולי שמה קשור לראות.

ארכיטיפ השילוש נוכס מאוחר יותר עם עלייתה של הנצרות לשילוש הזכרי - לאב, הבן ורוח הקודש, אבל היה שייך בתקופות קדומות לאלה בעלת שלושת הפנים והתגלם בדרכים רבות: שלושת אחיות הגורל המוירות שאחת טוותה את חוט הגורל, השנייה קבעה את אורכו והשלישית החליטה על אופן מותו וגזרה את החוט.

הקטה: פטרונית פרשות הדרכים

- זהות:** אלה יוונית עתיקה, סבתה של מדיאה ואם כל המכשפות.
- שומרת הסף:** נחשבת פטרונית צמתים, מעברים וסף דלתות (שמה הרומאי "טריוויה" = שלוש דרכים).
- התגלמותה:** מתוארת לעתים קרובות עם שלושה ראשים, ואת-כל ויודעת-כל, הנומדת על אם הדרך כדי להדריך עובי אורח.
- חיבור לשאול:** כליווי לפרספונה, היא מתהלכת בין עולם החיים ועולם המתים, שמרת על אלו שנשרו מן ההיסטוריה הגלויה.

NotebookLM

הקטה

הקטה היא אלה יוונית, אם כי יש סברה שמקורה קדום יותר. במיתולוגיה היוונית היא בתה של הטיטניא אסטריה, הקרויה על שם הכוכבים. היא סבתה של מדיאה, שירשה ממנה את כוחות הכישוף שלה, ולפי גרסה אחת היא אמה של המכשפה המפורסמת קירקה.

היא פטרונית פרשות הדרכים. ופירוש שמה, לפחות לפי אחת הסברות הוא – הבאה ממרחקים. אחד מתפקידיה הוא לעזור לעוברי האורח ולהדריך אותם. שמה הרומאי הוא **טריוויה** – שלוש דרכים ומכאן הביטוי – טריוויאלי, כלומר לא משנה.

ביצירות אמנות, היא מתוארת לעתים קרובות בשלושה פסלים העומדים גב אל גב, לכל אחד תכונות מיוחדות משלו (לפיד, מפתחות, פגיונות, נחשים, כלבים) או מוצגת עם שלושה ראשים ונחשבת לרואת כל ויודעת כל.

כך נכתב במזמור האורפי הראשון למוזות:
הקטה אלוה-שולים; אלוה-ההצטלביות הדרכים;
גבירת הארץ והמים והשמים והשואל;
עטייה גלימת פרפם, מהלקת בלנית רפאים אפלים
הנודדים בצללים,

בת פרסס; יחידה; שאי ברקה!

לך מפתחות תבל, ולעולם לא תפשלנה רגליך;

על הסלע המוצק נודדת בקדוה,

מנהיגה, אומנת, בואי למועדינו,

משאלות-צדק לבנו

הצליחי במהרה,

קבלי את מתנותינו, וברכי את העשן המתמר לפניך.

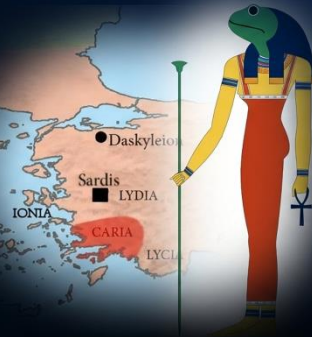
The Hecate Chiaramonti , VaticanMuseums

שורשים קדומים

מצרים: **חקת** - אלת הפוריות והלידה.
קסם (Heka).

אנטוליה: **קאריה** - שמות תיאפוריים
קדומים.

כנען: הדהוד המיתוס בספר רות.

NotebookLM

מה פירוש השם?

יש סברה שמקורה של הקטה מתורכיה, מאזור שבו רוב השמות התיאפוריים מזכירים את הקטה, כגון הקטאוס או הקטומנוס. תיאוריה אחרת ממקמת את הקטה במצרים, שבה אולי היא היתה חַקַת, אלת פוריות ולידה מצרית בעלת ראש צפרדע, או לאל חַקַת אל הרפואה.

בסיפור היווני: לאחר היעלמותה של פרספונה, ביקשה דמטר מזאוס שביקש מהקטה להושיט עזרה. בעקבות בקשה זו קיבלה הקטה את התואר "יד-ימינו של זאוס" וכן "אומנת הילדים". לאחר שהוחלט כי פרספונה תישאר לחיות בשאול במשך מחצית השנה, החליטה הקטה להישאר עמה שם כדי לשמור עליה.

בשלהי העת העתיקה (800-300 לספירה), שמה מופיע במאות לוחות קללה וכישופי כפיתה וקשירה.

בדמות אישה, מלווה אותה כלבת-שאול שחורה. בדמות חייתית, יש לה ראש אחד של כלב, או שהיא בעצמה מתגשמת בצורה של כלבה בצבע שחור. באודיסאה מסופר כי הקבה מלכת טרויה נפלה בשבי. היא היתה שבורה ומוכת יגון, עד לכדי טירוף, הקטה ריחמה עליה, הפכה אותה לכלבה שחורה, ולקחה אותה כבת-לוויה.

מכשפות מפורסמות היו כוהנות לאלה הקטה ונחשבו, מבחינה מטאפורית, בנותיה.

“בשעת חצות דוממת, פרשה מזיאה ידיה לכוכבים ואמרה, הו נוקס, אם המסתורין, ואסטרה הזהובים המנצחים את להבות היום ביחד עם לונה, ואת הקטה המשולשת, המכירה את כל פועלי, והמחזקת את כל מעשי הקסם...” (מטמורפוזות 7.162, אובידיוס)

רוב המקדשים והמזבחות להקטה ניצבו בצמתים ובמעברים, בשערים, ולצד סיפי דלתות. אייסקילוס מספר בכתביו כי מקדש להקטנה ניצב בשערי הכניסה להיכלות המלכות.

על פי המשורר היווני פינדארוס (443-522 לפנה"ס), היה מנהג להניח מנחות להקטה בבוקר היום הראשון של החודש (בוקר הירח החדש) על סף המקדש להקטה, או בצומת של שלוש דרכים.

Juniper wood, Hekataion tolemaic, Egypt, c. 304

פסלונים של האלה הקטה,
שנקראו הקטייה, נמצאו
בכמויות גדולות בעיקר באזור
אתונה, שם ניצבו בחזיתות
בתים ובצמתי דרכים
מצטלבות, ונעשה בהם שימוש
בניחוש ובהגדת עתידות.

מזמור להקטה, מהמאה החמישית לספירה, בתרגום חופשי

תני לי יד, זו תפילתי
גלי לי את נתיבי ההדרכה העליונה שלה אני כמהה
ואז, אראה אור יקרות
אוכל לחמוק מן הרוע של צדי האפל
כן, תני לי יד, זו תפילתי
וכשספק אוחז בי, קחי אותי בכנפיך לממלכתך
ברוכה תהיי, אם האלים מרובת השמות, שילדיה אהובים
ברוכה תהיה הקטה, אלת פרשת הדרכים.

גלגולו של מיתוס (או: ניכוס תרבותי עתיק)

קאריה (אסיה הקטנה):
רוב השמות באזור מזכירים את הקטה (Hecatomnus).

יוון הפאגנית: אלילי סף וצמתים לניחוש גורלות.

מצרים - האלה חקת:
אלת פוריות ולידה. משמעות שמה "קסם".

מחברי התנ"ך הכירו את האלה בעלת שלושת הפנים. תפקידם ההיסטורי היה להדהד את הסיפורים המטריארכליים הללו, ולנכס אותם כדי שיתאימו לאל היחיד ולתרבות הפטריארכלית החדשה.

© NotebookLM

האם הכירו כותבי מגילת רות את האלה הזו כשבחרו לספר כך את הסיפור? אני בטוחה שכן. חלק גדול מסיפורי התנ"ך מזההדים סיפורים קדומים יותר שבהם היה תפקיד מהותי לאלה ולאם הגדולה. חלק מהמשימה שלהם היא לנכס את הסיפורים ולשנותם כך שיתאימו לתרבות ולדת החדשה. גם חג השבועות, שחוגג את ראשית קציר החיטים ואת תקופת הקציר – הוא חג או מועד שבוודאי היה נחגג גם קודם לכן. כיום אנחנו נוהגים לערוך בו תיקון – לקרוא בתורה או ללמוד תורה או כל דרך יצירתית שעולה בדעתנו. אולי אפשר להתחיל לתקן בכך שנשיב לסיפורים את הממד העמוק והרב תרבותי שלהם, ונקרא לאלה: **מנהיגה, אומנת, בואי למועדינו.**

את מוזמנת לקבל השראה וליצור ברוח בית האם:

סדנת יומן ויזואלי בעקבות האלה המשולשת

סדנת כתיבה בתי אם – להתחבר לשישלת הנשית

מי אני?

שמי נועה ברקת, אני משוררת, עורכת ספרים, מתרגמת, מוציאה לאור, יועצת ביוגרפית, מלווה ביומן הויזואלי, בוגרת קורס המנהיגות המהזורית מבית הספר האדום, חוקרת, מדמיינת וממציאה. אני גרה בהרדוף, נשואה, אמא וסבתא. אפשר לקרוא עלי ואת מחשבותיי באתר שלי

www.adama.info

המחשבות שלי על ערפה, רות ונעמי ועל הקטה והאלה המשולשת, נבעו מתחום המחקר הפרטי שלי על נשים בתורה ומתוך הרצון לחלץ את הסיפור האבוד של התרבות המטריכאלית האימהית שנמחקה. במשך כמעט ארבע שנים חקרתי והרציתי על נשים שונות: לילית, חוה, שרה, רבקה, מרים, ציפורה, כזבי, אסנת, בנות צלופחד ואחרות. אפשר לקרוא על הפרויקט כאן.

בקרוב אני מתכננת להוציא את פרי המחקר שלי כספר. אם זה מעניין אותך הישארי בקשר.